

ŠESTA KATEHEZA

KULTURA NADE

A MAJKA JE NJEGOVA BRIŽNO ČUVALA SVE OVE USPOMENE U SVOM SRCU.

(Lk 2,51)

Isuse, Marijo i Josipe
u vama promatramo
sjaj istinske ljubavi
i vama se s pouzdanjem obraćamo.

Sveta nazaretska obitelji,
učini i naše obitelji
mjestima zajedništva i prostorima molitve,
istinskim školama evanđelja
i malim kućnim crkvama.

Sveta nazaretska obitelji,
neka u obiteljima nikada više ne bude
nasilja, zatvorenosti i podjele;
neka svatko tko je povrijeđen i sablažnjen
brzo osjeti utjehu i doživi ozdravljenje.

Sveta nazaretska obitelji,
daj da predstojeća Biskupska sinoda
ponovno probudi u svima svijest
o svetom i nepovredivom značaju obitelji
i njezinoj ljepoti u Božjem naumu.

Isuse, Marijo i Josipe,
čujte našu poniznu molitvu i uslišite nas.

(Papa Franjo, Molitva za Sinodu o obitelji, 25. ožujka 2015.)

Pred neočekivanim i iznenađujućim događajima u kojima je nemoguće vidjeti ikakav smisao, i iz kojih je nemoguće izvući nešto dobro, srce često reagira odbacivanjem i pobunom, katkad sve do očajanja i bijesa. Nijednoj osobi na ovoj zemlji život se ne odvija prema željenome planu i programu. Život tako postaje vječna borba, koja se često sastoji od kompromisa i prilagođavanja, pri čemu stisnutih zubi nastojimo osvojiti ono što mislimo da nam pripada.

Glagol *nadati se* u današnjem jeziku označuje težnju da svim silama postignemo ono što srce želi, s nadom da ćemo doista uspjeti. Pritom se neminovno javlja pitanje: Je li moguće da nadati se znači ući u vir nesigurnosti i neprestane borbe za ideal koji valja svakodnevno iznova tražiti i osvajati? Isplati li se živjeti svoj život potpuno se trošeći oko nečega što se čini nedostižnim?

Pred tom prevladavajućom logikom koja prožima naš svijet i koja njime dominira, uzdiže se Marijin lik. Ona je osoba koja je proživjela istu ljudsku dinamiku događaja, dotičući samo dno, ali ona se postavlja posve drukčije, ili bolje rečeno, suprotno toj logici. Ako pogledamo povijest njezina života

kako nam je prenose evanđeoski ulomci, vidimo kako i Marija proživljava ono što nije mogla ni zamisliti. Doista, njezine prve riječi za koje znamo su: *Kako će to biti?* Možda se u pučkoj pobožnosti previše ustalila slika Marije koja pokorno i poslušno automatski prihvaća Božji plan i događaje koje joj život donosi. Zaboravlja se da i ona ima ljudsko srce, te da kao stvorenje ne može ne zapitati se i tražiti smisao svojega hoda u povijesti.

Evandjelja nikad ne kažu da Marija ima jasne i očite odgovore na svoja pitanja. No samo je jedno rečeno o njoj više puta, a izraženo je ovom rečenicom: *»A majka je njegova brižno čuvala sve ove uspomene u svom srcu.«* (Lk 2,51). Ona pred neočekivanim, nezamislivim, katkad i neželjenim događajima, pokazuje i poučava umijeće čuvanja u srcu svega što se događa. Što to znači? Znači da ništa od onoga što proživljavamo u životu ne treba odbaciti, naprotiv, sve treba čuvati u sebi, kako bi se s vremenom mogao razjasniti smisao svega i mogla se objaviti veličina Božjega plana. Naravno, ljudski je ne razumjeti u potpunosti životna događanja. Još ljudskije je iznenaditi se. Ali nije ljudski odbaciti ih i nastojati zaboraviti ono što nam život nosi. Ovdje nije riječ o kakvom božanskome fatalizmu prema kojemu je sve ono što se događa već unaprijed određeno, pa se tijekom vremena pojašnjava ograničenom ljudskom umu. To bi značilo poništiti ljudsku slobodu. Povijest svake osobe je, naprotiv, najveća i najizvanrednija potvrda slobode ljudskog stvorenja. Naime, anđeo Gabrijel traži od Marije njezinu osobnu raspoloživost za božanski plan. Njoj je dana potpuna sloboda da kaže svoj *da* ili svoj *ne*.

Isto se događa i s Josipom. Bog nikad nikoga ne obvezuje da nešto učini, niti odozgo manipulira ljudskim događajima. Ako je, dakle, sve prepušteno čovjekovoj slobodi, na koji način Bog ulazi i djeluje u njegovu životu? Papa Franjo uvijek poziva na traženje svjetla Božje riječi, koja *»nije niz apstraktnih tekstova, već suputnica za obitelji koje su u krizi ili prolaze kroz neku patnju, i pokazuje im cilj puta, kad će Bog 'otrti svaku suzu s očiju te smrti više neće biti, ni tuge, ni jauka, ni boli više neće biti' (Otk 21,4).«* (AL 22). Božja riječ je, u biti, suputnica svima bez iznimke. Ne postoji krizna situacija u braku i obitelji u kojoj Božja riječ ne može očitovati svoju blizinu i bliskost.

No osnovno pitanje je ovo: Što Bog objavljuje svjetlom svoje riječi? Papa Franjo ne objašnjava smisao pojedinih događaja ljudskoga života, što su mnogi u iskušenju učiniti, nego ukazuje na *»cilj putovanja«*, sigurnost višekratno potvrđenu na nekoliko mjesta u Svetom pismu. Glavno pitanje našega vremena upravo je ovo: Živi li čovjek svoj život poznajući i gledajući krajnju točku svoga hodočašća u ovome svijetu? Kad strijelac odapne strijelu kako bi pogodio metu, u ostvarenju toga cilja njemu nije toliko važan položaj iz kojeg odapinje kao ni putanja strijele. Jasno, ti elementi sastavni su dio streličarskog umijeća, ali ne i ključan dio. Najvažnije je pogoditi metu. Danas za mnoge ljude nije tako. Oni su skloni promatranju polazišne točke, pri čemu često preuzimaju ulogu žrtve, zbog rođenja u obiteljskome okruženju koje nisu ni izabrali niti ikad cijenili. Nadalje, skloni su na svakom koraku svojega života više brinuti o onome što stvaraju, a da se nikada ne zapitaju ili se zanimaju kamo će na kraju stići. Rijetko žive gledajući u cilj vlastita života.

Čini se apsurdnim, ali riječ je o konkretnoj i vrlo raširenoj stvarnosti. Samo Božja riječ može ponuditi pravo svjetlo glede cilja ljudskoga postojanja. Jedino polazeći od te konačne točke, svi događaji u životu poprimaju pravi smisao. Stoga *nadati se* ima puno veće i dublje značenje: ne zamarati se gledanjem na životne događaje prema ljudskim mjerilima, nego uočiti kako je u svakom pojedinačnom događaju prisutno stremljenje prema čovjekovoj istinskoj krajnjoj sudbini.

Gdje je onda istinsko vježbalište kulture nade? Jedino je obitelj iskonsko i prvotno mjesto u kojemu sve postaje svagdanji kruh, počevši od odnosa među supružnicima. U tom smislu papa Franjo nudi parovima prilično konkretan savjet: *»Postoji točka gdje ljubav bračnog para dostiže svoju najvišu slobodu i postaje temelj zdrave autonomije. To se događa kad svaki od suprugâ shvati da drugi nije njegova ili njezina svojina, već da ima mnogo važnijega gospodara, svoga jedinoga Gospodina. Nitko ne smije težiti za tim da zaposjedne najosobniju i najtajniju intimnost voljene osobe; samo Bog može zauzimati središte njezina života.«* (AL 320).

Supružnik nije, niti bi ikada smio biti, konačna sreća vlastita postojanja, već predstavlja samo put, premda važan, koji vodi prema toj punini života. Koliko milosti, koliko mira i radosti bi primili parovi kad bi živjeli bračnu vezu na taj konkretan način. Tražiti radost života u supružniku jest laž, a ujedno i najveća opasnost za brak. Osoba s kojom se stupa u brak nije sve u životu, nego je glavni put koji vodi prema Onome koji je sve u svemu i koji nas odvijeka poziva. Jedino kad tako živimo, nada se učvršćuje i u onim situacijama kada se čini da je riječ neprimjerena i beznačajna, a posebice kad *»se obiteljski život suoči s izazovom smrti voljne osobe«*. (AL 253). Upravo u takvoj situaciji *»ne možemo propustiti ponuditi svjetlo vjere kao potporu obiteljima koje pate u tim trenucima. Okrenuti leđa obitelji koju je smrt zavila u crno bio bi znak nedostatka milosrđa, propuštanje pastoralne prilike, i takvo bi stajalište moglo zatvoriti vrata za svako drugo evangelizacijsko djelovanje.«* (AL 253).

Kakav navještaj nade možemo ponuditi u takvim dramatičnim situacijama? Naravno, preminula osoba *»više ne može biti fizički nazočna, ali, premda je smrt moćna 'ljubav je jaka kao smrt' (Pj 8,6). Ljubav posjeduje intuiciju koja joj pomaže osluhnuti nečujno i vidjeti nevidljivo. To ne znači zamišljati drugu osobu kakva je bila, nego moći je prihvatiti preobraženu, kakva je sada. Kada ga je njegova prijateljica Marija pokušala zagrliti, uskrsli joj je Isus rekao da se ne zadržava s njim (usp. Iv 20,17) kako bi se doveo do drukčijeg susreta.«* (AL 255). Smrt nije šah-mat, poraz ljudske egzistencije, kako je često vidi današnji svijet. Ako ona, s jedne strane, podsjeća na čovjekovu ograničenost, s druge strane upućuje pogled onkraj te iste ograničenosti. Naime, *»ako prihvatimo smrt, možemo se pripremiti na nju. Put je rasti u ljubavi prema onima koji putuju s nama ovom zemljom, sve do onog dana kad smrti više neće biti, ni tuge, ni jauka, ni boli (usp. Otk 21,4). Tako ćemo se pripremiti na ponovni susret s našim najmilijima koji su umrli. Kao što je Isus vratio majci umrlog sina (usp. Lk 7,15), slično će učiniti s nama. Ne rasipajmo snage razmišljajući u nedogled o dalekoj prošlosti. Što bolje živimo na ovoj zemlji, to ćemo veću sreću moći dijeliti s našim voljenima na nebu. Što više uspijemo sazreti i rasti na ovome svijetu, to ćemo više lijepih stvari donijeti na nebesku gozbu.«* (AL 258).

Ne postoji nikakva oprečnost između zemaljskog i zagrobnog života. Nerazborito je biti uvjeren da se zagrobni život može zadobiti prezirući zemaljski život; a jednako je tako apsurdno, zbog neizvjesnosti budućnosti, pokušati izagnati smrt i smatrati da je ovozemaljski život sve što postoji (to je danas najrašireniji stav). Oba životna stila iskrivljuju duboki smisao života. Naprotiv, potrebno je snažno naviještati da je ono ljudsko što se živi u svagdašnjici, već sveto i blagoslovljeno od Boga, te nikad ne smije biti prezreno. Zato ovozemaljsko nikad nije sve u našem životu, nego predjelo vječne nebeske gozbe o kojoj često govori Sveto pismo. To znači da to predjelo radosti, koje nudi zemaljski život, treba živjeti cjelovito i duboko, jer će upravo ono na pravi način pripremiti osobu na ono što je vječno.

Crkva svoj pogled, stoga, mora nježno svrnuti prema svim obiteljima ranjenima smrću bližnjega. *»Mogu razumjeti osjećaj boli i tuge onoga koji je izgubio osobu koju je jako volio, bračnoga druga s kojim je dijelio toliko toga. Sâm Isus bio je duboko ganut i zaplakao je zbog smrti prijatelja (usp. Iv 11,33.35). A kako tek ne razumjeti tugu roditelja koji su izgubili dijete? To je, zapravo, 'kao da vrijeme stane: otvara se ponor koji guta prošlost pa i budućnost. [...] Katkad se čak ide tako daleko da se optužuje Boga. Koliki su samo – ja ih razumijem – ljuti na Boga'. 'Udovištvo je posebno teško iskustvo [...] U času kad neke snađe to iskustvo, oni pokazuju da je moguće vlastite snage još predanije uložiti u skrb o djeci i unučadi, nalazeći u tome izražaju ljubavi novo odgojno poslanje. [...] Kršćanska zajednica treba posebno pomno i spremno poduprijeti one koji ne mogu računati na druge članove obitelji kojima će se posvetiti da od njih prime ljubav i blizinu, osobito ako žive u oskudnim uvjetima.'« (AL 254).*

Crkva je pozvana svima njima navijestiti, snažno i uvjerljivo, da im radost nije oduzeta niti ukradena jer *»svi smo pozvani nastaviti težiti nečemu višem od sebe i naših granica i svaka obitelj mora osjetiti taj stalni poticaj«.* (AL 325). Nije slučajnost što tim riječima papa Franjo zaključuje pobudnicu *Amoris laetitia*, kako bi naglasio da *»radost ljubavi koja se živi u obiteljima«* (AL 1) – to su prve riječi te pobudnice – poziva na obećanje velike radosti koja će trajati zauvijek: *»Hodajmo, obitelji: nastavimo taj hod! Ono što nam je obećano veće je nego što možemo zamisliti. Nikada ne izgubimo nadu zbog naših ograničenja, ali ni ne odustajmo od toga da tražimo puninu ljubavi i zajedništva koje nam je Bog obećao.«* (AL 325). To je prava kršćanska nada koju je Crkva pozvana učiniti kulturom današnjeg svijeta: sve se to kuša, ostvaruje i očituje prije svega u obitelji, u svim onim temeljnim odnosima u kojima nas osnovno iskustvo ljubavi priprema na onu vječnu ljubav Krista Zaručnika u kojoj ćemo svi ponovno biti združeni u zajedništvu svetih.

U obitelji

Razmislimo

1. U našim se obiteljima riječi *nada* često pripisuje značenje ispunjenja vlastitih želja. Je li potpuno pogrešno razmišljati na taj način u svjetlu kršćanske vjere?
2. Prvotno, iskonsko mjesto nade jest obitelj. Što znači ta tvrdnja i što treba učiniti kako bi se mogla konkretno ostvariti?

Živimo

1. Ne postoji obitelj koja ne doživi dramu smrti bližnjega. Kako konkretno navijestiti pravi i duboki smisao kršćanske nade u takvim obiteljskim situacijama?
2. Kako može roditelj koji je prerano izgubio dijete ili osoba kojoj je iznenada umro supružnik, postati nositeljem kršćanske nade?

U Crkvi

Razmislimo

1. Riječ *nada* često se koristi kako bi se ukazalo na nešto nesigurno ili nedostižno, sve do toga da označava posvemašnji skepticizam. Naravno da to nije kršćanski smisao nade. Zašto postoji taj raskorak i razlika u značenju koji često prevladava u mislima i srcima kršćana? Što je Crkva pozvana činiti kako bi navijestila istinsku kršćansku nadu?
2. Danas se u evangelizaciji rijetko dotiče pitanje vječnosti, onostranosti, sve do toga da ono postaje tabu. Zašto se to događa? Što je izostalo? Što valja činiti?

Živimo

1. Nije samo velik problem govoriti o nadi, nego i živjeti nadu. Kako konkretno može kršćanska zajednica živjeti nadu u različitim pastoralnim aktivnostima?
2. Prisutnost osobe koja je udovac/udovica ili koja je prerano izgubila dijete, može biti ključna za rast i zrelost parova koji se pripremaju na posvećen život u sakramentu ženidbe. Kako bi sve to moglo postati redovitim pastoralom u našim kršćanskim zajednicama?